OSZK
10.746
19

OSZK
Szechényi Könyvtár

M
9.547/19

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

10.746
/19
19

PROKOPY IMRE:

A REVÍZIÓ ÉS DÉLMAGYARORSZÁG

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

BUDAPEST, 1933
KIADJA AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
JANCSÓ BENEDEK TÁRSASÁGÁNAK KIADVÁNYAI

19

PROKOPY IMRE:

A REVÍZIÓ ÉS DÉLMAGYARORSZÁG

OSZK

BUDAPEST, 1933. KIADJA AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
SZERKESZTIK ASZTALOS MIKLÓS ÉS ZAKARIÁS G. SÁNDOR

PROKOPY IMRE:

A REVÍZIÓ ÉS DÉLMAGYARORSZÁG

KIADJA AZ ERDÉLYI FÉRFIAK EGYESÜLETE
BUDAPEST, 1933

KÖNYVTÁRA

R 2
ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

~~M 954~~ 2198

10.746/19

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedékjegyző
1933 évi 628 sz.

R 1555

19.292. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. VIII, Múzeum-körút 6. F.: Czakó Elemér.

Amikor revízióról szólunk, tudnunk és éreznünk kell, hogy itt nem divatosan tetszetős jelszóról és hangzatos politikai programmról, vagy csupán a közelmult fényének visszavarázsolásáról, hanem lényegében a magyar államiság fennmaradásáról és nemzetünk létkérdéséről van szó.

Az a körülmény, hogy a szövetségeseitől támogatott Franciaország a páriskörnyéki békeparancsokban a német veszedelem elleni védekezésül közép- és délkeleteurópai politikáját az ezeréves magyar birodalom feldarabolásával *a szlávság* hatalmi túlsúlyára építette fel, Magyarország számára egyenesen katasztrófális helyzetet teremtett, melynek elviselhetetlenségét és végzetességét Kasszandra-jóslatként Bethlen István gr. harsogta a nemzet és a világ fülébe a szláv harapófogóról szóló riadójával. Ha ez a harapófogó, melynek egyik karja Szobnál, a másik pedig Szabadkánál van, egyszer összecsukódnék, akkor valóban és a feltámadás reménye nélkül fuimus Troes et fuit Ilion!

Ez az a pont, amelyen a magyar revízió problémája az európai politika és az annyira ócsárolt európai hatalmi egyensúly kérdésévé szélesedik, mert sem Németország és Ausztria, sem Olaszország és Görögország, sőt még Románia szempontjából sem lehet közömbös, hogy a trianoni határok közé szorított és így a szláv áradat hullámtörő gátjának szerepére alkalmatlanná vált Csonkaország végleg elsodortassék és ennek természetes folyományaként a szláv impérium rövid időn belül feltartózhatatlanul Szalonikiig és az isztriai félsziget déli csúcsáig kiterjesztessék. (Mutatis mutandum, hasonló veszedelem fenyegetné a magyar államiságot An-

schluss esetén a németség délkeletre irányuló expanziv törekvéseitől is.)

Hogy Bethlen diagnózisa valóban a Duna-medence centrális problémáját érinti, mutatja a cseh és a Benesék zsoldjában álló csehszlovák sajtó felhördülése is, mely a magyar külügyi politikát uni sono szlávellenes tendenciákkal és a szlávok ellen indítandó új háború szításának szándékával vádolja meg, holott itt csupán az egészséges életösztön és a helyes politikai érzék sugallta védekezésről van szó, minden támadó él és szlávellenes célzat nélkül.

Annak igazolására, hogy a Bethlen jelezte veszedelem nem csupán az aggódó honfibú lázálmai szülte rémkép, hanem felette komoly politikai adottság, röviden még csak arra utalok, hogy az északi és déli szlávok majdnem összes kultúrális, társadalmi, sport-, szak- vagy más egyesületeinek nemzeti szövetségei az eljövendő európai szláv hegemónia lobogója alatt össz-szláv szövetségekbe tömörültek, s hogy különösen a szerb sajtó minduntalan arról elmélkedik, hogy a nyugati nemzetek korhadt kultúráját előbb-utóbb az őserejű szláv népek egészséges és tisztultabb kultúrája fogja elseperni.

De van még ennél világosabb beszéd is. Míg *Palacky Ferenc*, a csehek legnagyobb történetírója, a magyar honfoglalást és államalapítást bizonyos rezignáltsággal még csak a legsúlyosabb csapásnak minősíti, mely a szlávságot történelme során érte, mert megakadályozta az északi és déli szlávok egyesülését, addig például *Svetlik* cseh képviselő a külügyi bizottságban ez év elején már szinte ujjongva állapítja meg, hogy a magyar nép elvesztette expanzív erejét, s hogy a magyar és a német keleti és észak-déli nyomást a legrövidebb időn belül a szlávság nyugati és déli irányú nyomása fogja felváltani. A jövő világánál a magyar revízionizmus nem állhat meg. A jövőben már nem ilyen dolgokról lesz szó, hanem arról, hogy mi fog a szláv tengerben elmerülni. A szerb sajtó ugyancsak azt hangoztatja szakadatlanul, hogy Magyarországot a természetes szaporodás visszafejlődése fogja tönkretenni s így menthetetlenül el kell sülyednie a szláv tengerben.

Egyelőre ugyan még nem tartunk ott, de viszont legkevésbbé sem biztató tény az, hogy Magyarország az 1920—30 közti évtizedben elért 9%-os szaporodási arányával csak Csehszlovákia népességének 7·9%-os gyarapodási arányszámát mulja felül, míg Románia és Jugoszlávia népessége a magyarságnál erősebben szaporodott. Romániában a növekedési arány 11·11%, Jugoszláviában pedig eléri a 13·3%-ot, amennyiben a legutóbbi népszámlálás hivatalos adatainak hitelt lehet adni. Különösen megdöbbentő azonban a népszámlálások összesített eredménye, mely szembeállítja Csonka-magyarország lakosságának az 1920—30-ig terjedő évtizedben elért kerek számban 700.000 főnyi növekedését a Kisententebeli 3 állam népességének körülbelül 5 milliónyi gyarapodásával, mely éppen 7-szerese a mienknek! Ha ehhez hozzávesszük még azt, hogy *Hollós István dr.* pontos számításai szerint[1] Nagymagyarországon a háborús évtizedben a magyarság száma a nemzetiségek 500.000 főnyi növekedésével szemben 50.000 lélekkel fogyott, holott a háború előtti évtizedben elért 1,293.000 főnyi gyarapodáshoz képest a magyarok számának háború és országcsonkítás nélkül az 1910—1920 közötti évtizedben is legalább ennyivel kellett volna emelkednie, s hogy így gyarapodás helyett a magyarság a világháború és az ország feldarabolása következtében közel másfél millió főnyi tényleges veszteséget szenvedett, akkor egész súlyosságában áll előttünk a magyarságot fenyegető s a mi kényszerleszerelésünk és a Kisentente állig való felfegyverkezettsége által a végletekig felfokozott veszedelem, melyből nincs más menekvés és más kiút, mint a revízió!

Nem lehet tagadni, hogy a revízió ügye, melynek kezdettől fogva a magyarság volt a legtudatosabb hirdetője és legszívósabb követelője, a mult év folyamán a lausanne-i és genfi megállapodásokkal nagy mértékben előre lendült. A legnehezebb része, a területi revízió kérdése azonban még mindig holtponton van. Ezen nem is szabad csodálkoznunk,

[1] L. a Magyar Statisztikai Szemle 1932 novemberi számát, pag. 913—914.

mert arra még nem igen volt példa, hogy az egyszer meghódított területeket a győztesek önként visszaadták volna. Az egyik főnehézség abban rejlik, hogy Franciaország, főleg azonban a Kisentente a területi revíziót mindig úgy állítja a világ közvéleménye elé, hogy az mindenképen a béke felborítását és a háborút jelentené. Még *Herriot* is, aki pedig 1931 november 7-én mint a radikális párt újonnan megválasztott elnöke hozzájárult a Pierre Cot által a pártkongresszus elé terjesztett jelentéshez, mely szerint a radikális párt abban az esetben, ha a béke megszilárdítása azt feltétlenül szükségessé tenné, a békeszerződések revíziójától sem fog visszariadni, ez év februárius 3-án tartott előadásában már azt mondja: „nem látom a módját annak, hogy miképen lehetne katasztrófa elkerülésével a határokat Magyarország javára újjárendezni." Ez a burkolt szembehelyezkedés a magyar revíziós törekvésekkel azonban már nyilt ellenzésbe csap át március 10-én, nyilván a német választási eredmény hatása alatt írt cikkében, melyben *Herriot* szövetségesei védelmében kereken kijelenti, hogy „kipróbált hűséget nem szabad cserben hagyni csak azért, hogy Franciaországra féltékenykedő nehány nemzetet kielégítsünk. Eljön az ideje annak, amikor majd választanunk kell, és ami engem illet, én már most azt választom, hogy a valóságot nem szabad üres álmodozásokért feláldozni." Még érthetőbben és nyersebben nyilatkozik *René Pinon* a Revue des Deux Mondes 1932 december 1-i számában: „Azt képzelik-e, hogy a lengyelek, románok, jugoszlávok és csehszlovákok hajlandók lesznek magukat megraboltatni és lemondani a testvéreik lakta területekről anélkül, hogy kardot rántsanak?"

A páriskörnyéki békeparancsok minden jóvátételt ellenző haszonélvezői ezen mereven elutasító magatartásából és a Kisentente legutóbbi genfi megegyezéséből pedig az következik, hogy a revízió ügyét nem annyira a legyőzöttek iránti rokonszenv, vagy a jobb belátás, a jog és az igazság szempontjainak felülkerekedése, mint inkább a revíziós mozgalom feszítő ereje, az önkényesen megbontott erőviszonyok kiegyen-

súlyozásának és a gazdasági és pénzügyi kaoszból való kibontakozásnak parancsoló szükségessége, valamint a tartós békéhez fűződő általános érdekek fogják dülőre vinni.

Ez azonban távolról sem jelentheti azt, hogy a felvilágosítás és meggyőzés munkáját, a revizió érdekében folytatott bel- és külföldi propagandát, mely már eddig is oly szép eredménnyel járt, abba kell hagyni. Sőt ellenkezőleg: ezt a munkát hatványozott eréllyel folytatni kell, csak nagyobb alapossággal és több módszerességgel. Ha Asztalos Miklós „Erdély és a revízió" című előadásában megrótta azt a mulasztást, hogy a revízió gyakorlati megvalósításának esetére még ma sincs minden részletében átgondolt és az összes megoldási lehetőségekre kiterjedő tervezetünk, úgy én itt rá akarok mutatni revíziós propagandairodalmunk nehány kirívóbb és mielőbbi pótlást igénylő hiányosságára.

Kissé furcsán hangzik talán, de tény az, hogy még ma sem rendelkezünk tudományos tárgyilagossággal és alapossággal, de egyúttal publicisztikai lendülettel megírt olyan munkával, mely tömör összefoglalásban a revízió egész kérdéskomplexumát felölelve, a trianoni Justizmord jóvátételének elmaradhatatlan szükségességét nemcsak a külön magyar, hanem az általános európai érdek, főleg azonban Középeurópa rendjének, nyugalmának, hatalmi és gazdasági egyensúlyának felsőbbrendű érdekei szempontjából bizonyítgatná. De nincs olyan átfogó részlettanulmányunk sem, mely például a háborús felelősség kérdését magyar szempontból a vonatkozó egész anyag módszeres feldolgozásával tisztázta és megfelelő átültetésben a külföld nyilvánossága elé vitte volna. Már pedig Trianont is jórészt a háború felidézésében és — mint a Millerand-féle kísérőlevél mondja — „a kettős monarchia imperialisztikus politikájában" való bűnrészességünk alattomos és hazug vádjával indokolták, holott sem az egyikhez, sem a másikhoz nem volt semmi közünk. Nélkülözünk továbbá olyan standard-munkát is, mely gazdasági alapon mutatná ki a trianoni határok megváltoztatásának szükségességét annak dokumentálásával, hogy Középeurópában főleg Trianon

idézte elő a gazdasági elzárkózást és az egészséges gazdasági vérkeringést gátló önellátási törekvéseket s ezzel a háborúnak gazdasági téren a végkimerülésig kiélezett folytatását, s hogy Trianon a legtöbb erőforrásától és nyersanyagától megfosztott csonka országunkat, ha nem is a teljes életképtelenség, de legalább is a gazdasági lehetetlenülést megközelítő vergődés állapotába taszította. Ezt csak két adattal kívánom némileg illusztrálni. A Kisentente területéről kiküldözött magyar köztisztviselőknek jog szerint a 3 utódállamra háruló eltartása nyugdíj címén még ma is több mint évi 80 millió pengővel terheli meg költségvetésünket. A másik adat sem kevésbbé beszédes. Míg Nagymagyarország fakivitele 1913-ban kerek összegben még 62,900.000 pengőnyi értéktöbbletet eredményezett, addig 1929-ben már 131,900.000, 1930-ban 89,800.000, 1931-ben 56,500.000 és 1932-ben 36 millió pengő értékű nyers és megmunkált fát voltunk kénytelenek behozni, ami az 1913-ra kitüntetett aktívum beszámításával csak ennél az egy árunál az 1929—32-ig terjedő időszakra kereskedelmi és fizetési mérlegünknek 566,180.000 pengővel való leromlását jelenti, tehát olyan összeggel, amellyel két éven át fedezhetnénk mértéken és teherbíróképességünkön túlmenően felduzzasztott külföldi tartozásaink kamatait és törlesztési részleteit.

A fentiek kiegészítéséül még csak a szláv nyelveknek a szláv népek politikai és gazdasági súlyával egyenes arányban növekvő fontosságára akarok rámutatni. E téren is pótolnunk kell az eddigi mulasztásokat, tudatában annak, hogy a szláv nyelvekre nem utolsó sorban a rendkívül találékony és mozgékony cseh és jugoszláv revízióellenes propaganda és az ezzel kapcsolatban tervszerűen gyakorolt történelemhamisítás hatékony ellensúlyozása céljából is szükségünk van. Ez a feladat mindenekelőtt történetíróink és publicistáink fiatalabb nemzedékére, de a jövő szempontjából a közpályákra készülő ifjúságra is hárul, s mert igazán fontos nemzeti ügyről van szó, remélnünk kell, hogy Gömbös Gyulának egyik képviselőházi felszólalása során már 1927 márciusában a szláv nyelvek taníttatása érdekében támasztott követelése, leg-

újabban pedig Milotay István ezirányú felhívása mielőbb kellő megszívlelésre fog találni.

A revízióval és a revíziós propagandával szorosan összefüggő e nehány kérdés és feladat megjelölése után áttérek most már a Délvidékkel kapcsolatos revíziós probléma ismertetésére. Ebben a vonatkozásban ismertetni fogom a szerbségnek s általában a délszlávoknak a Délvidékre támasztott igényeit, úgy amint ezek a történelem folyamán, különösen pedig a világháború évei alatt jelentkeztek, érintve természetesen azt az érvet is, mellyel a trianoni békeparancs szerzői a szerződésileg már amúgy is biztosított zsákmány megítélését legalább a forma és a látszat kedvéért megindokolni jónak látták. Aztán rövid áttekintést fogok adni arról, hogy az S. H. S. királyság, illetve a belgrádi szerb politika nem felelt meg sem a horvát és szlovén testvérnéppel, sem pedig a nemzeti kisebbségekkel szemben vállalt kötelezettségeknek, noha ezeknek vállalása és fenntartás nélküli teljesítése előfeltétele volt a három délszláv néptörzs közös államban való egyesülésének és a délmagyarországi területek elcsatolásának. Végezetül pedig a revízió esélyeiről fogok szólani, úgy amint ezek Jugoszlávia belső viszonyainak alakulásától függően vagy a mai centralisztikus és álparlamentárizmussal palástolt diktatórikus rendszer mellett, vagy a föderalisztikus állami berendezkedésre való áttérés, vagy pedig Horvátország különválása esetén több-kevesebb valószínűséggel feltételezhetők.

A szerbek a Délvidékre vonatkozó aspirációk megokolására a fegyverek által teremtett befejezett tényeken kívül a békekonferencia elé terjesztett emlékiratukban *történelmi jogcímekre* is hivatkoztak. Első ilyen jogcímül a szerbség autochtonvoltát hozták fel, melyről a történetírók és a szlavisztika legnevesebb művelői egyöntetűen megállapították, hogy a szerbek nem tartoznak hazánk őslakói közé. Melich János a honfoglaláskori Magyarországról írt alapvető munkájában az e kérdéssel összefüggő nyelvtudományi kutatásai eredményét abban a megdönthetetlen megállapításban foglalja össze, hogy „a honfoglaláskori időkben a bizánci birodalom

érdekeltségének a területén, tehát a Szerémségben, a Duna—Tisza közén, a Marosközön és Tiszántúl, továbbá Erdélyben bolgár-török és délszláv, de bolgár és nem szerb népek laktak".

A szerbek beözönlése csak jóval később kezdődött. Az Árpádházi királyok alatti egészen jelentéktelen szerb beszivárgástól eltekintve, az első nagyobbarányú szerb beköltözés Zsigmond és Mátyás király idejére nyulik vissza, mikor az 1389-i sorsdöntő rigómezei csatavesztés és a szerb állam bukása után a török nyomás elől menekülő szerbek északra húzódtak és magyar földön találtak menedéket. A szerb tömegek beáramlása folytatódott a mohácsi vészt követő évtizedekben, de most már nem mint menekülők, hanem legnagyobbrészt mint török zsoldba szegődött martalóccsapatok jelentek meg. Az utolsó nagy szerb inváziót, melyet 1687-ben a bunyevácok bevándorlása előzött meg, I. Lipótnak köszönhetjük, aki a törökök elleni hadjárat szerencsétlen kimenetele után 1690-ben a Délvidéken menedéket adott szövetségese, Csernovics Arzén ipeki patriarcha mintegy 30.000 főnyi hívének. Hogy ezeket a szerb jövevényeket nem állandó telepeseknek, hanem csupán ideiglenes vendégeknek tekintették, arról I. Lipót Csernovics patriarchához intézett és a szerb menekültek bizonyos kiváltságait szabályozó pátensének következő passzusa is tanuskodik: „Minden igyekezetünkkel és minden lehetőség szerint azon leszünk, hogy győzelmes fegyvereinkkel és Isten segítségével az idehívott rác nemzetséget minél előbb az azelőtt bírt földjére, illetve lakóhelyére újra bevezethessük és az ellenséget onnan kiűzhessük." Csernovics szerbjeinek állandó telephely kijelölése iránti kérelmét csak 1694-ben teljesítették, azt a kívánságukat viszont, hogy az általuk lakott területeket a patriarchának egyházi és világi ügyekre egyaránt kiterjedő joghatósága alatt álló nagy közigazgatási egységgé vonják össze, kereken visszautasították, a szerb vajda közjogi állását pedig egyszerűen megszüntették.

A magyarországi szerbségnek külön szerb tartomány alakítására irányuló törekvése csak az 1848—49-i szabadságharc összeomlása után valósult meg, mikor a letiport magyarság

fékentartására az összbirodalom egyik tartományaként felállították a Bácskát és a Bánátot magában foglaló, de Bécsből adminisztrált Vojvodinát, melyet azonban alig 10 esztendei tengődés után már 1860-ban visszacsatoltak Magyarországhoz.

Mint ebből a történeti vázlatból is látható, a szerb település területe sohasem volt közjogi értelemben vett corpus separatum, hanem csupán olyan terület, mely a történelmi események alakulása szerint hol magyar, hol török fennhatóság alá tartozott, a török hódoltság megszüntével pedig sokáig a Bécsben székelő Hofkommission, Hofdeputation és az illír kancellária, majd pedig mint katonai határőrvidék katonai parancsnokság alatt állt, míg végül államjogilag és közigazgatásilag is megint visszakerült a magyar államhoz.

Ami pedig a magyarországi szerbség politikai küzdelmét és mozgolódásait illeti, melyek magyarellenes élét részint a szerbeknek a törökökhöz való függőségi viszonya, részint az osztrák udvarnak és a bécsi köröknek a divide et impera elvére felépített politikája adta meg, azok a kettős monarchia bukásáig egy félig ösztönös, félig tudatos regionalizmus jegyében mindössze bizonyos önkormányzati jogok és célok megvalósítására irányultak és érthető okokból sohasem hatványozódtak államjogi követelésekké és nyilt elszakadási törekvésekké.

Ezzel aztán elenyésznek azok a Délvidék birtoklására és elcsatolására vonatkozó történelmi jogcímek is, melyeket a szerb történetírók és a szerb emlékirat II. Béla királyunk sógorával, Belus bánnal, majd Brankovics György és Vuk deszpotákkal, Crni, azaz Fekete Iván szerepével, továbbá a Csernovics-féle betelepítéssel, az 1790-es temesvári szerb nemzetgyűléssel és az 1848/9-i szerb felkeléssel kapcsolatban felsorakoztatnak.

A szerbek és az összes délszlávok közös államban való egyesítésének politikai programmját elsőnek Garasanin Ilija szerb államférfi vetette fel 1844-ben. Garasanin tervezete magában foglalta az akkor még török uralom alá tartozó Ószerbiát, Macedóniát, Albánia egy részét, Boszniát és

Hercegovinát, Magyarország területéből pedig Horvát-Szlavonországot, a Szerémséget, a Bácskát és a Bánátot is, tehát majdnem azt az egész területet, melyből a világháború befejeztével az S. H. S. királyság megalakult. Az akkoriban még kis és tehetetlen szerb fejedelemségnek ez a kiváló politikusa hosszú évtizedekre szabta meg a szerb külügyi politika irányát. Nem volt csupán álmodozó s egyben fanatikus nacionalista, mert — mint terjedelmes emlékiratában írja — nagyon is jól tudta, hogy a délszlávoknak a nemzetiségi elv és *Szerbia történelmi jogai* (?) alapján a szerb fejedelemség vezetésével tervezett egyesítése Ausztria birtokállományát is veszélyezteti, s hogy Ausztria ezért kénytelen lesz az egyesítési terv megvalósítása ellen a rendelkezésére álló összes hatalmi eszközökkel küzdeni. Ebből a szempontból már eleve politikai lehetelenségnek tartotta a Szerbia és Ausztria közötti megegyezésre irányuló kísérletezést, mert „ezzel Szerbia maga tenné nyakára a hurkot".

Garasanin tervezetét Obrenovics Mihály fejedelem a mult század 60-as éveiben uralkodói és kormányzati programmjává tette. Átvette ezt a programmot a Pasics-féle óradikális párt és az orosz befolyás felülkerekedésével és Obrenovics Sándor királynak 1903 június 11-én történt meggyilkolása után trónra került Karagyorgyevics Péter király is, egyelőre azonban csak pro foro interno, mintegy házi használatra, mivel a délszláv egyesülés nyilt hirdetése akkor még súlyos, az állam és az új dinasztia létét veszélyeztető következményekkel járt volna.

A szerb expanziós követeléseket és a délszláv nemzeti integrálódás jelszavát elsőízben és a szerb sajtó féktelen izgatása mellett Bosznia és Hercegovinának 1908 őszén bekövetkezett annexiója robbantotta ki, mert ezt a két tartományt a szerbek faji alapon és elvileg mindig a magukénak tekintették. A magyarországi szerbségre még ennek a nagy nemzeti fellángolásnak sem volt különösebb hatása. Gyökeresen megváltozott azonban a helyzet, mikor az 1912/13. évi balkáni háborúból Szerbia győztesen, területben és tekintélyben jelentékenyen meg-

gyarapodva került ki. Akkor a délvidéki szerbek egymás között már széltében terjesztették a Belgrádból kiadott jelszót, hogy Európa egyik beteg emberének: a töröknek eltakarítása után rövidesen sor kerül a másik betegnek: a kettős monarchiának elintézésére. A világháború kitörése aztán végleg felszabadította a csak nehezen lefojtott szenvedélyeket és amikor Pasics a szkupstinának 1914 december 7-én Nisben tartott ülésén felolvasta, a nemzetgyűlés pedig tomboló lelkesedéssel magáévá tette a kormány nyilatkozatát, mely szerint „a kormány fő- és e sorsdöntő órákban egyedüli céljának tekinti, hogy a nagy háború sikeres befejezését biztosítsa, mely abban a pillanatban, amint megkezdődött, egyúttal a mi összes nem szabad szerb, horvát és szlovén testvéreink felszabadításának és egyesítésének háborújává lett," megindult a kettős monarchia területéről emigrált délszlávok aknamunkája. Elsőnek, már 1914 decemberében, a horvát bizottság alakult meg, mely azonban nem sok vizet zavart és már 1915 elején beolvadt a horvát Trumbics Ante dr., a későbbi első jugoszláv külügyminiszter elnöklete alatt megszervezett Jugoszláv bizottságba. Ez a bizottság az Entente-államokban a Masaryk és Benes vezetése alatt működő cseh bizottsággal karöltve aztán olyan zabolátlan agitációba, de egyszersmind olyan lelkes, lelemény es, céltudatos, szívós és — mint az eredmények is mutatják — olyan sikeres propagandába fogott, mely valóban párját ritkítja és dícséretére válik mestereinek.

A jugoszláv bizottság által a francia kormánynak 1915 május 6-án és az angol kormánynak május 15-én átadott első emlékirat *e)* pontja „jugoszláv nemzeti területekül" a Dráván túli délmagyarországi részt, vagyis Vas, Zala, Somogy és Baranya megyék déli részét, és a volt szerb Vojvodinát: a Bácskát és a Bánátot jelöli meg, azzal a valóságot teljesen kiforgató indokolással, hogy „ezen az egész területen a mi népünk kompakt tömegekben él és majdnem (!) más fajok keveréke nélkül". „A szélső peremeken található keveredés a szomszédos népekkel való érintkezéstől erednek, vagy mesterséges termékei az ellenséges politikának, ami azonban

legkevésbbé sem alterálja e terület nemzeti jellegét!" Majd így folytatja: „Magyarországon a Murától északra egészen a Rába folyóig van még 100.000 szláv, és a Drávától és Dunától északra van körülbelül 800.000 szerb-horvát. Ez a legnagyobbrészt vagyonos és termékeny földek birtokában levő nép az erőszakos magyarosítás ellen csak a többi testvéreivel való egyesüléssel védekezhetik. Megvédve saját magát, meg fogja tartani az összes többi jugoszláv területek számára a Bácska és a Bánát rónáit, a részükre nélkülözhetetlen magtárt is".

Ez az emlékirat tipikus példája a területi igénylés érdekében űzött lelkiismeretlen mesterkedéseknek és durva hamisításoknak. Zárt szerb-horvát etnikai területnek tünteti fel a Bácskát és a Bánátot, holott 1918-ban a Bácska, Bánát és Baranya Jugoszláviához csatolt területén a szerbek csak 28%-át, a következetesen horvátoknak mondott, de akkoriban túlnyomó többségükben még magyar érzelmű bunyevácokkal együtt pedig 455.000 és nem 800.000 lélekszámmal csupán egyharmadát, vagyis pontosan 33·51%-át tették az 1,360.000 főnyi összlakosságnak. És erőszakos magyarosítást emleget ott, ahol a szerbség a legideálisabb egyházi és iskolai önkormányzatot, a helyi közigazgatásban pedig a fenntartott helyek kiváltságát élvezte. Itt meg kell még jegyeznem, hogy *a nemzetiségi elv alapján* támasztott területi követelések hatályosítására a későbbi memorandumok és egyéb propagandairatok, a többi között a jugoszláv bizottságnak a breszt-litovszki béketárgyalások megindulásakor 1918 februáriusában készült és ugyancsak Trumbics jegyezte emlékirata is, a magyarországi népesség etnikai megoszlására vonatkozó adatok meghamisítását már odáig viszik, hogy a magyarság arányszámát az összlakosságnak csupán egyharmadára teszik az 1910. évi összeírás 54·5%-a helyett!

Ettől eltekintve, a jugoszláv bizottság első emlékirata abból a szempontból is fontos, hogy *az etnikai elv* mellett igénylési jogcímül a *gazdasági érdeket* is hangoztatja, aminek a Délvidékkel kapcsolatban azért van egészen rendkívüli jelentősége, mert a Bácska és a Bánát az 1910—1915 közti termések

átlagának alapul vételével Nagymagyarország búzatermésének 24·9%-át, tengeritermelésének 41·4%-át és zabtermelésének 23·2%-át szolgáltatták.

A területi követelések megalapozásánál nagy szerepet játszott a népek *önrendelkezési jogára* vonatkozó elv is, melynek a harctéri eredmények mellett főleg a kettős monarchia szétrobbantásában úgyszólván döntő jelentősége volt. A Pasics szerb miniszterelnök és Trumbics Ante dr., a jugoszláv bizottság elnöke között 1917 július 20-án létrejött és az S. H. S. királyság megalapításának alapokmányául tekinthető korfui egyezmény a jugoszláv területi igénylések megindokolásában lényegileg az önrendelkezési elvre támaszkodik. „A mi háromnevű nemzetünk — mondja a deklaráció —, mely legtöbbet szenvedett a nyers erőszaktól és az igazságtalanságtól, s mely a szabad önrendelkezés jogáért a legnagyobb áldozatokat hozta, általános lelkesedéssel fogadta ezt a magasztos elvet, mint ennek a borzalmas háborúnak legfőbb célját... A mi nemzetünk nem követel semmi idegent; csak a magáét követeli és azt akarja, hogy *teljes egészében* felszabaduljon és egyesüljön. Éppen ezért tudatosan és határozottan elveti felszabadításának és egyesítésének minden részleges megoldását. A mi nemzetünk mint megbonthatatlan egészet állítja fel az Ausztria-Magyarország uralma alóli felszabadításának és Szerbiával és Montenegróval való egyesülésének problémáját. A népek szabad önrendelkezésének elve alapján ennek az egésznek egyetlenegy részét sem lehet jogszerűen elkülöníteni és valamely más államhoz csatolni *magának a népnek hozzájárulása nélkül.*"

Hasonló érveléssel találkozunk a Pasics miniszterelnök, Korosec Antun, a zagrebi Nemzeti Tanács és Trumbics Ante, a Londonban székelő jugoszláv bizottság elnöke között a jugoszláv állam megszervezésének irányelveiről 1818 november 9-én létrejött megállapodást tartalmazó genfi deklarációban is: „Az országhatárokat a szomszédos államokkal szemben az önrendelkezési jog alapján kell megvonni."

Ezt a tételt képviselte Pribicsevics Szvetozár, a zagrebi Nemzeti Tanács alelnöke és Trumbics mellett az egész elsza-

kadási mozgalom tulajdonképeni spiritus rectora is a Zagrebbe küldött magyar delegációhoz 1918 november 9-én intézett beszédében: „Nagyon fogunk örülni, ha a magyar kormány a wilsoni elvek alapján lehetővé fogja tenni a legőszintébb baráti szomszédi viszony helyreállítását és biztosítását a szerbek, horvátok és szlovének államával, melynek magában kell foglalnia a mi népünk egész etnográfiai területét."

Hogy aztán az önrendelkezési jog elvét a gyakorlatban miképen alkalmazták, azt két héttel később megmutatta az ú. n. Vajdaságnak, azaz a magyar Délvidéknek a magyar államtól való elszakadását proklamáló nagy nemzetgyűlés lefolyása. Ezt a nemzetgyűlést az újvidéki szerb nemzeti bizottság kezdeményezésére 1918 november 25-én tartották meg Ujvidéken és azon a népesség 55·34%-át kitevő magyarság és németség, valamint a Bánát kérdésében szintén erősen érdekelt 6%-nyi oláhság, tehát *az összlakosság több mint 61%-ának kisemmizésével kizárólag a szerbek, bunyevácok és egyéb szlávok képviselői vettek részt.* Az igazoló bizottság előadójának jelentése szerint a gyűlésen a Bácska, a Bánát és Baranya területéről a beérkezett választási jegyzőkönyvek és meghatalmazások alapján 211 község (453-ból!!!) volt képviselve 757 képviselővel, ami azt jelenti, hogy e terület községeinek nagyobb felét eleve kizárták a határozathozatalból. A 757 képviselő között volt 628 szerb, (a szerbségnek az összlakossághoz viszonyított számaránya szerint járt volna 211!!), 62 szlovák, 34 bunyevác (noha a bunyevácok száma több mint kétszerese a tótok számának), 21 rutén, 3 sokac, 2 horvát és — hogy a váltig emlegetett, de soha komolyan nem vett önrendelkezési elvnek legalább némi látszatát megóvják — 6 ál-német és 1 ál-magyar! Ebben az összetételben *a nagy nemzetgyűlés az össznépességnek csak 39%-át képviselte,* ami azonban nem akadályozta meg abban, hogy egyhangúlag és az összlakosság nevében elfogadja a következő határozati javaslatot: „A Bánát, a Bácska és Baranya, az Entente balkáni hadserege által megvont határokon belül, ma, 1918 november 25-én a nagy nemzetgyűlésen a nép önrendelkezési jogának magasztos elve alapján függetleníti magát és

kimondja elszakadását Magyarországtól mind államjogi, mind politikai és gazdasági tekintetben. Ebből kifolyólag a nagy nemzetgyűlés felállítja a nagy Nemzeti Tanácsot, melynek végrehajtó szerve a nemzeti kormányhivatal."

A békeparancsok szellemére és egész konstrukciójára mindenesetre jellemző, hogy ez a népek önrendelkezési joga ellen a vajdasági népesség túlnyomó többségének kinullázásával elkövetett jugoszláv merénylet a többi ehhez hasonló jogtiprással és jogfosztással együtt legkevésbbé sem feszélyezte a trianoni békediktátum felelős szerzőit, mikor a Millerand-féle kísérőlevélben a területi rendelkezések igazolására azt a minden morális és jogi alap nélküli indokolást megkockáztatták, hogy a népszavazás elrendelése *fölösleges* volt, mert meggyőződésük szerint ez a megkérdezés, még ha az őszinte véleménynyilvánítás teljes biztosításával történnék is, nem vezetne más eredményre, mint amilyenre Középeurópa néprajzi viszonyainak és nemzeti törekvéseinek tüzetes vizsgálata vezette a Hatalmakat. A népek akarata megnyilatkozott 1918 október és november havában, a kettős monarchia összeomlásakor, „midőn a sokáig elnyomott nemzetiségek egyesültek fajtestvéreikkel".

Hogy az önrendelkezési elvvel való visszaélést és az önrendelkezési jog kijátszását, valamint az igazság meghamisítását még jobban illusztráljam, idézem még a Nemzeti Kormányhivatal által a belgrádi kormányhoz intézett különböző felterjesztések néhány jellemző mondatát: „Ennek a területnek lakossága hozzájárult a szerb királysággal való egyesüléshez, nemcsak azért, mert *ez a túlnyomóan szerb és horvát többségű nép* természetes kívánsága volt, hanem azért is, mert a szerb királyság demokráciája és agrárviszonyainak rendezettsége a legjobb biztosítéka annak, hogy ez a nép véglegesen fel fog szabadulni a kiváltságos osztályok uralma alól és új életet kezdhet szabadságban és felvilágosult demokráciában. Hogy Szerbia demokratizmusa és rendezett agrárviszonyai milyen vonzóerőt gyakorolnak ezen terület népére, mutatják a Bácska, Bánát, Baranya magyar és német népének egyre sűrűbb nyilatkozatai is, melyek mind a szerb királysághoz és a szerbek,

horvátok és szlovének államához való csatlakozás mellett szólnak." Szinte felesleges hozzátennem, hogy ez a magyarokra és németekre vonatkozó állítás is az ú. n. légből kapott koholmányok közül való.

Külön figyelmet érdemel a nemzeti kormányhivatalnak 1918 dec. 4-i felterjesztése, melyben az elszakadási nyilatkozat és saját hivatalbalépésének közlésén kívül arra kéri az S. H. S. királyság kormányát, hogy az ügyvitel zavartalanságának biztosítására és a megszálló szerb csapatok, valamint a szövetséges hatalmak csapatai részéről szükséges támogatás kieszközlése végett ismerje el a nemzeti kormányhivatalt a Bácska, Bánát és Baranya megszállt területének közigazgatási hatóságául s hogy erről a további egyöntetű eljárás érdekében a szerb, francia és angol csapatok összes parancsnokságait értesítse. Ennek az okmánynak azért van különös fontossága, mert kézzelfogható bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy az 1918 november 3-i Diaz-féle fegyverszüneti és a november 13-iki belgrádi katonai konvenciónak azon rendelkezését, melynek alapján a megszállt területek polgári közigazgatása a békekötésig magyar kézben fog maradni, az Entente tudtával és beleegyezésével dobták félre. Ahogyan csuffá tették a nemzetiségi elvet és lábbal tiporták a nép önrendelkezési jogát, azonképen értéktelen papirrongyként kezelték a konvenciónak ezt a magyar szempontból legfontosabb rendelkezését is.

Nem kevésbbé súlyos jogsérelem érte egyébként Magyarországot a jugoszlávok által önkényesen Prekomurje-ra átkeresztelt Vendvidék kérdésében is. Amint Mikola Sándor a Vendség multjáról és jelenéről szóló tanulmányában Zsolger Iván, a békekonferencia jugoszláv delegátusának egyik cikke alapján írja, ezt a Legfőbb Tanács által eredetileg Magyarországnak megítélt területet a vonatkozó határozat önhatalmú megváltoztatásával Tardieu játszotta át a jugoszlávok kezére, még annak ellenére is, hogy 1921 őszén a határmegállapító bizottság a 160 községből 34 községnek Magyarországhoz való visszacsatolását javasolta.

A jugoszlávok által latba vetett érvek és jogcímek szemléje nem lenne teljes, ha meg nem említeném azt a főérvüket, amellyel voltaképen a legnagyobb hatást érték el elsősorban a franciáknál, de nem kevésbbé az angoloknál is. A jugoszlávok, a csehekkel egy vonalon haladva, helyes érzékkel és kitünő politikai szimattal az Entente hatalmi érdekeinek tengelyébe állították be nemzeti aspirációikat azzal a Párisban és Londonban egyaránt méltányolt indokolással, hogy területi követeléseik teljesítése egyszersmindenkorra véget fog vetni a Drang nach Osten felidézte összes veszedelmeknek. Ravasz taktikával tehát Entente-érdekként tüntették fel Ausztria-Magyarország feldarabolását, főleg Benes a „Détruisez l' Autriche" című könyvében, Trumbics pedig különböző cikkeiben és a jugoszláv bizottság egyes kiáltványaiban és emlékirataiban. Az utóbbiakból tájékoztatásul nehány szemelvényt adok. „Amíg a nemzetiségi elv negációjára felépített Ausztria-Magyarország, ez a szörnyűséges gyarmati birodalom fennáll — mondja Trumbics az Echo de Parisnak 1916 márciusában adott interview-jában — a német fajnak módjában lesz, hogy saját hódító céljaira felhasználhasson kb. 30 millió szlávot és latint... Ennélfogva meg kell semmisíteni Ausztria-Magyarországot és felszabadítani az általa rabságban tartott nemnémet fajokat. „Delenda Carthago"! ismételgette a római bölcs. Nekünk azt kell ismételgetnünk: Delenda Austria! és a történelem igazat fog adni nekünk, amint őt is igazolta." A jugoszláv bizottság által 1916 március 13-án a francia kormánynak átnyujtott emlékiratban Trumbics emígy elmélkedik: „Bekövetkezett tehát a szövetségesek részére az a parancsoló szükségesség, hogy az elkövetkezendő béketárgyaláson végrehajtsák Ausztria-Magyarország likvidálását abban a tudatban, hogy ezzel levágják Németország jobbkezét és lebontják azt a hidat, melyen át Szófiába és Konstantinápolyba mehetett." A korfui deklarációról írt egyik cikkében pedig ezt a variációját találjuk a német mumussal való rémítgetés zsonglöri ügyességgel és végeredményben busás haszonnal forgatott tételének: „A korfui deklaráció egyik alapvető elve olyan

államnak a létesítése, mely örökre leküzdhetetlen gátja lesz a germán birodalom és a habsburgi önkény térfoglalásának."

Ez az érvelés és a szélsőséges németellenességnek ez a kiélezése nem is tévesztette el hatását és — amint a következmények mutatták — nagyban elősegítette a jugoszláv területi követelések majdnem maradéktalan teljesítését.

Noha egy elmés francia politikus találó megjegyzése szerint semmisem tart aránylag oly rövid ideig, mint a politikai viszálykodás és barátkozás, mégis csak meglepő, sőt talán furcsa is, hogy a háború utáni Németország Jugoszláviát velünk szemben gazdasági téren állandóan favorizálta s hogy különösen a jobboldali és centrumpárti sajtó lapjai kevés kivétellel szinte feltünő kíméletességgel kezelték déli szomszédunkat.

Ne méltóztassanak azon fennakadni, hogy talán aránytalanul sok helyet adtam a jugoszlávok által területi követeléseik megokolására felhasznált érvek és jogcímek ismertetésének. Ezzel azt akartam bizonyítani, hogy ezek az érvek és jogcímek lényegükben csak álérvek és áljogcímek, melyekkel azonban egy tökéletesen megszervezett propaganda során sikerült a Délvidék történelmi fejlődését, etnikai és gazdasági viszonyait egyáltalán nem ismerő, geopolitikai helyzetével, közgazdasági és közlekedési viszonyaival pedig nem törődő Főtanácsot és a bosszút lihegő Entente közvéleményét megtéveszteniök és vesztünkre saját nemzeti ügyüknek megnyerniök. Másrészt azonban azt akartam ezzel a részletes ismertetéssel dokumentálni, hogy a felsorolt érvek és jogcímek egytől-egyig voltaképen a mi igazunkat fogják bizonyítani, ha majd eljön az ideje a természet- és jogellenes középeurópai státus ujjárendezésének és a kizárólag hatalmi célok érdekében ellenünk elkövetett igazságtalanságok jóvátételének az ideje.

Amint a jugoszlávok céljaik elérésére nem riadtak vissza a tények és az igazság meghamisításától és — ahol kellett — a nyers erőszak alkalmazásától, úgy nem sokat törődtek a kisebbségvédelmi szerződésben vállalt kötelezettségek betartásával sem. A nemzeti kisebbségek elleni eljárásban megvolt

a teljes jugoszláv egység, mely csak akkor bomlott fel, mikor sor került a három néptörzsnek egymással szemben kölcsönösen vállalt szerződési kötelezettségek teljesítésére.

A kisebbségi kérdés reviziós vonatkozásaival röviden végezhetek, amennyiben itt többnyire közismert tényekről van szó. Olyan államról, melynek alkotmánya egy árva szóval sem emlékezik meg a több, mint két és fél milliónyi nemzeti kisebbségekről; amely alkotmányában és törvényeiben lehetetlenné teszi, hogy a nemzeti kisebbségek vallási, törzsi, azaz faji vagy regionális alapon önálló politikai pártokat és testnevelési egyesületeket alakítsanak; amely a 700.000 főnyi macedon-bolgár és a 450.000 főnyi albán kisebbséget az egész vonalon kizárja a nemzetközileg garantált kisebbségi jogok élvezetéből; amely a közszolgálatból és a köztisztviselői pályákról szinte maradéktalanul kirekesztette a nemzeti kisebbséghez tartozókat; ahol továbbá a kulturális jogok gyakorlását is csak kegyképen engedélyezik, és ahol a pénzügyileg még máig sem likvidált agrárreform során a Vajdaságban és Horvát-Szlavonországban 90%-ig magyar földbirtokosoktól elvett 984.716 kat. hold termőföldből egy talpalatnyit sem juttattak a több mint 1,100.000 főnyni magyar, német és oláh kisebbséghez tartozó igényjogosultaknak, — olyan államról még a legnagyobb jóindulattal sem mondható, hogy eleget tett volna a magára vállalt kötelezettségeknek. Mivel pedig a Saint-Germain-en-Laye-i szerződés, de különösen Clémenceau, a békekonferencia elnökének 1919 június 28-án Paderewski lengyel miniszterelnökhöz intézett levele és a Főhatalmak által 1919 november 15-én a román kormányhoz intézett ultimátumszerű jegyzék értelmében a békeszerződések és a kisebbségvédelmi szerződések szorosan összetartoznak, úgy, hogy a területi juttatások előfeltételéül a kisebbségvédelmi szerződés elfogadását szabták meg, ennélfogva a kisebbségi jogok kijátszása és részben megtagadása mint nyilvánvaló szerződésszegés a területi revizió kérdésének felvetésekor bizonyára a perujítási okok között fog szerepelni, népszavazás elrendelése esetén pedig a polgári és kisebbségi

jogaikból kiforgatott kisebbségi tömegek akaratnyilvánítására döntő hatást fog gyakorolni.

A szerződésileg vállalt kötelezettségeknek ugyanezt a semmibevevését állapíthatjuk meg a szerbek, horvátok és szlovének egymás közötti viszonyában is, azzal a különbséggel, hogy itt szerződésszegés már csak szerb részről történt.

Az állam megalakulásakor még zavartalan volt a harmónia. A felszabadulás és a nemzeti egyesülés kiváltotta mámoros lelkesedés napjaiban mindenki habozás nélkül és a boldogabb jövőbe vetett szilárd hittel magáévá tette az egységes államnak és a háromnevű, de egységes nemzetnek már a korfui deklarációban lefektetett alapelvét a 3 néptörzs csorbítatlan egyenjogúságának biztosítása mellett. Az események fejlődése azonban más irányt vett és a hármas paktum rövidesen leonini szerződésnek bizonyult, melynek előnyeiből az oroszlánrészt az erő jogán a szerbek a maguk számára foglalták le. Az alkotmányozó nemzetgyűlésen már teljes erővel robbantak ki az ellentétek, mikor a szerb pártok az állam berendezésének kérdésében a legmerevebb centralizmus álláspontját képviselték. A horvát nemzeti klub és a szlovén néppárt kivonult az alkotmányozó nemzetgyűlésből és a „Vidovdáni alkotmány" néven ismert alkotmányt Pasics csak az előírt többség megszerzése érdekében lekenyerezett bosnyák és a török-albán dzsemjet-párti képviselők támogatásával tudta megszavaztatni. Ez az alkotmány azonban a további fejlemények során nem az új állam alapkövének, hanem valóságos puskaporos hordónak bizonyult. Még Radicsnak az a kísérlete is, hogy a túlhajtott centralizmusban elsikkadt horvát jogok visszaszerzése reményében köztársasági és föderalisztikus programmjának feláldozásával átmenetileg a vidovdáni alkotmány alapjára helyezkedett, merőben hiábavalónak bizonyult. A centralizmus és a mindjobban kidomborodó szerb hegemónia sziklafalán nem sikerült rést törnie. Mikor aztán 1928 június 20-án a szkupstina ülésén eldördült Rasics Punisa fegyvere, melynek egyik golyója a horvát népvezér halálát okozta, elszakadt a horvát-szerb megegyezési lehetőségek utolsó fonala is.

Az állam a legválságosabb helyzetbe sodródott, melyen sem a diktatura, sem a Jugoszláviára átkeresztelt államnak 9 bánságra való felosztásával végrehajtott új közigazgatási szervezet, sem az új álalkotmány és az ezzel egyidejűleg intézményesített álparlamentarizmus nem tudtak segíteni.

A belgrádi politika elleni harc nem ült el, sőt fokozódott és most még nagyobb hévvel és egyre szélesebb fronton folyik. Ma azonban már nemcsak a horvátok fordultak szembe a belgrádi politikával, hanem a Spahót követő bosnyákok és a Korosec vezetése alatt álló szlovének, sőt az ősz Sztanojevics Aca és Davidovics Ljuba szerb radikális és demokrata hívei s ezek mellett még a mai rezsimmel elégedetlenkedő és autonómiát követelő vajdasági szerbek is. Ma már nem az államigazgatás központosításáról vagy decentralizálásáról, hanem a Macsek—Korosec—Spaho-féle pontozatok értelmében szövetséges állam vagy államszövetség alakításáról, sőt ezen túlmenően, a horvát emigráció követelése szerinti különválásról és önálló horvát állam alapításáról, mindezek tetejébe pedig még köztársasági mozgalomról is van szó. Ez az, amit Jugoszlávia belső reviziós problémájának lehetne nevezni. A rendkívül súlyos és bonyolult helyzetet még jobban komplikálja az a körülmény, hogy a kibontakozást illetően a mai rendszernek ez a nép többségét képviselő hatalmas ellenzéke nem egységes. Míg Macsek az 1918 december 1-e előtti állapothoz való visszatérést, tehát a teljesen szabad kéz politikáját követeli, addig a szerbiai szerb ellenzéki vezérek az 1918 dec. 1-én megalakult államegységet nebántsvirágnak tekintik, melynek keretén belül legfeljebb föderációs átalakulásról lehetne tárgyalni. Ezzel aztán a jugoszláv belpolitika olyan zsákutcába jutott, amelyből igen nehéz lesz kiutat találni.

Az uralmon levő belgrádi politikai körök által elkövetett hibák és hatalmi túlkapások káros következményei abban is jelentkeznek, hogy Trumbics, aki a korfui egyezményt magyarázó egyik cikkében még a konföderáció eszméje ellen nyilatkozott azzal az indokolással, hogy amint csak *egy* nép van, azonképen csak *egy* és egységes államról lehet szó, ma éppen

úgy, mint a borravaló politikának nagymestere Korosec is a konföderáció mellett van. De mutatja a belgrádi rendszer csődjét az is, hogy Pribicsevics Szvetozar, aki Pasics-csal, Trumbics-csal és Korosec-cel együtt az S. H. S. állam tulajdonképeni megalapítója volt s akit a király ezekkel a szavakkal mutatott be feleségének: „Ez az az úr, aki nekem 3 koronát hozott", ma számkivetésben él és a köztársaság híve, míg Korosec és Macsek fogságban vannak és az államvédelmi bíróság elé fognak kerülni, Spaho és Trumbics pedig rendőri felügyelet alatt állanak!

Ha most már felvetjük a kérdést, hogy Jugoszláviának ez a belső ziláltsága milyen kihatással lesz a Délvidéket érintő reviziós követeléseinkre, úgy erre csak azt válaszolhatom, hogy a revizió esélyei egyenes arányban állanak ugyan a jugoszláviai helyzet kuszáltságával és belső feszültségével, de azért a revizió ügyének kedvező elintézése végső fokon nem ettől, hanem a római megbeszélések további fejleményeitől és az európai politikai és gazdasági helyzet gyökeres szanálására elsősorban hivatott négy nagyhatalom elhatározásától függ.

Amíg a mai burkoltan diktatorikus és nyíltan centralista rendszer uralmon van, ami végeredményben a fegyveres erő fegyelmezettségének és megbízhatóságának, valamint a válságos gazdasági helyzet további alakulásának a kérdése, addig Jugoszlávia — amint azt március hó 19-én a Szkupstinában Krámer helyettes külügyminiszter is hangsúlyozta — az állam integrítását minden rendelkezésére álló eszközzel meg fogja védeni. Körülbelül ugyanez várható abban az esetben is, ha a belső ellentétek békés kiegyenlítése akár a Sztanojevics és Davidovics mérsékeltebb elgondolása, akár Macsek és Korosec radikális pontozatai alapján nyélbe ütődnék. Noha a horvátok és szlovének föderáció esetén is *befelé* valószínűleg szívesen látnák az érdekszférájukon kívül eső Délvidék lekapcsolását, mivel ez az amputáció Szerbia pozicióját velük szemben jelentékenyen meggyöngítené, — a közös állam közös érdekeire tekintettel *kifelé* mégis a területi integritás védelmére kényszerülnének. Gyökeresen megváltoznék azonban a helyzet

a horvát államjog értelmében vett Horvátország és esetleg Szlovénia elszakadása esetén, mert ez nemcsak a Vendvidék, a Muraköz és az eszéki hídfő biztosításának címén Magyarországtól elszakított baranyai háromszög kérdésének sima megoldását jelentené, hanem Szerbiát is arra szorítaná, hogy a dunai határvonal biztonsága és Magyarország semlegességének biztosítása érdekében meghozza a Délvidékről, azaz a tulajdonképeni Vajdaságról való önkéntes lemondás áldozatát.

De akárhogy oldódik is meg Jugoszlávia belső válsága, az onnan várható ellenállást nem szabad lekicsinyelni, de még kevésbé túlbecsülni, mert az utolsó és döntő szót nem Jugoszlávia fogja kimondani. A revizió merev elutasítása a birtokon belüliek részéről elvégre is érthető, de azért bizonyos, hogy a már számtalanszor beharangozott ellenszegülésük nem fog háborús bonyodalmakká elfajulni. A mai viszonyok között a kellő nyomatékkal alkalmazott gazdasági és pénzügyi kényszer egymagában is elegendő lenne ahhoz, hogy a revizió és az ezzel egyértelmű igazságos béke és igazi jogrend ellenzőit és veszélyeztetőit térdre kényszerítse.

Délvidéki vonatkozásban egyébként a nagyobb nehézségek kétségtelenül a Muraköznél,[1] valamint a Románia és Jugoszlávia között megosztott Bánátnál fognak felmerülni e területek etnikai összetétele miatt. Amikor azonban a Délvidékkel kapcsolatos revizióról beszélünk, mindig abból az alaptételből kell kiindulnunk, hogy a Jugoszláviának megítélt egész, tehát a Muraközt és a Vendvidéket[2] is magában foglaló területen 1918 őszén a magyarok és németek lélekszáma az összlakosság 51.75%-át, a tulajdonképeni Vajdaságban pedig 55.34%-át tette s hogy ezt a területet a népesség számbeli és összehasonlíthatatlanul fejlettebb kultúrájú többségének megkérdezése nélkül és — hozzátehetjük — akarata ellenére szakították le az anyaország testéről.

Ebből a szempontból mi nem igényelünk semmit, ami idegen; csak azt akarjuk, ami a mienk volt. Követeljük a

[1] 795 □ km., 109 község, 93.837 lakos, ebből 84.735 (91·1%) szláv.
[2] 940 □ km., 169 község 91.436 lakossal, ebből 66.790 vend. (73·1%.)

hatalmi határok lebontását és a földrajzilag, geopolitikailag és gazdaságilag egyaránt *természetes* határok visszaállítását. S ha Jojkics Vladán a Bácska és a Bánát nacionalizásáról írt könyvében azt írja, hogy a jugoszlávok kénytelenek voltak a Délvidék szerényen határkiigazításnak nevezett elszakításánál geopolitikai okokból a Bácska északkeleti részén jelentékeny magyar tömegek bekebelézését követelni, mert a Nagykikinda vonalában fekvő északbánáti területek, valamint a Szabadka és Zombor körüli bácskai területek határának megvonásánál a közéjük beékelődő tiszavidéki magyar sávnak magyar kézben való meghagyása lehetetlen határvonalat adott volna, úgy mi egyszerűen megfordítjuk a tételt és ugyancsak geopolitikai okokból követeljük a magyar állam területébe vert széles éknek az eltávolítását és az elorzott Délvidék visszacsatolását. És ha Bocu Szever román politikus március hó 14-én tartott előadásában azt fejtegette, hogy az igazán beteg határ az, mely a Bánátot két részre szakította, úgy erre az a válaszunk, hogy az igazán beteg és természetellenes határt akkor vonták meg, mikor a Bánátot önkényesen kihasították a magyar állam testéből. S ha végül a Petit Journal, Patentôre, a francia miniszterelnökség államtitkárának lapja március 21-i számában azt írja, hogy az idő által devalorizált határokból le kellene faragni a szúrós kiszögeléseket, úgy erre csak azt felelhetjük, hogy tessék mindenekelőtt a bácska—bánáti, valamint a baranyai, muraközi és vendvidéki kiszögeléseket, helyesebben beékelődéseket lenyesni! Mi csak azt követeljük vissza, amit tőlünk jog és igazság ellenére elharácsoltak és amire elengedhetetlenül szükségünk van, hogy itt, a Dunamedencében, a nemzetek nagy választóvonalán, megfelelhessünk ezer év tanúságával igazolt történelmi hivatásunknak, vagyis — hogy Aldo Dami szavaival éljek — a revizió a mi szempontunkból nem „területi gyarapodás", hanem csupán a régi birtokállomány erőszakos megcsonkításának jóvátétele!

Végezetül még csak arra utalok, hogy a délvidéki revizionak, mint egyáltalán egész reviziós problémánk sikeres megoldásának egy — szerintem — igen fontos előfeltétele van.

A revízió nem jelentheti egyszerűen az összeomlás előtti állapotokhoz való visszatérést. A békés eszközökkel megvalósítandó revizió alapjában a több jog és a biztosabb falat kenyér kérdése is s ezért Magyarországot egyesült erővel és *egy* akarattal a szó legnemesebb értelmében vett igazi jogállammá kell fejlesztenünk a köz- és szabadságjogok, a kisebbségi kérdés és a gazdasági és szociális viszonyok olyan mintaszerű rendezésével, mely mindenki számára kívánatossá teszi a magyar haza ölébe való visszatérést!*

OSZK

* Elhangzott 1933. márc. 23-án az Erdélyi Férfiak Egyesülete Jancsó Benedek Társaságának a trianoni békéről rendezett előadássorozatában. A többi előadás kivonatát lásd a kiadványaink 23. füzeteként megjelent Zakariás G. Sándor: A revízió útja c. mű Függelékében.

OSZK

LA REVISION ET LA HONGRIE MÉRIDIONALE

Par Imre Prokopy,
ancien préfet de la ville de Zombor et du comitat de Bács-Bodrog, ancien secrétaire général du parti hongrois de Yougoslavie

La revision du traité de paix imposé à la Hongrie à Trianon est une question vitale pour l'État hongrois et pour la nation hongroise.

Le fait que la France, appuyée par ses alliés et voulant se garantir du danger allemand, avait basé sa politique à l'égard de l'Europe centrale et du Sud-Est européen, au détriment de la Hongrie millénaire, démembrée par le traité de paix, sur la prédominance des *Slaves*, a mis la Hongrie dans une situation catastrophique. C'est que — selon l'expression du comte Étienne Bethlen — si une fois les „tenailles slaves", dont la première branche se trouve à Szob et l'autre à Szabadka, se fermaient, alors: *fuimus Troes et fuit Ilion*, sans la moindre espérance de ressusciter pour la Hongrie.

C'est là que le problème de la révision hongroise, sortant de son cadre, devient la question de l'équilibre européen, parce qu'il n'est indifférent ni au point de vue de l'Allemagne et de l'Autriche, ni à celui de l'Italie et de la Grèce et moins encore à celui de la Roumanie que, hors d'état d'opposer une digue à la vague slave et, dans le cas d'un *Anschluss* austro-allemand, aux flots d'un *Drang nach Osten*, notre pays mutilé, comprimé dans les frontières trianoniennes, soit balayé et que, par conséquent, l'impérialisme slave trouve libre passage jusqu'à Salonique et au cap méridional de la presqu'île d'Istrie. Bien au contraire, c'est un intérêt primordial pour la majeure partie des peuples européens que

la Hongrie puisse non seulement subsister, mais redevenir, sous peu, de son état mutilé actuel, un État fort et capable de résister aux poussées germaines et slaves. Comment réaliser cela autrement que par une large réparation des graves injustices commises contre elle, et dont le seul moyen est la Révision.

Cependant, l'attitude des bénéficiaires des traités de paix signés aux environs de Paris, qui refusent opiniâtrément la moindre réparation des torts, nous fait présumer que la cause de la révision obtiendra une solution bien moins par la justice de la cause hongroise que par la force dynamique du mouvement révisionniste, par le besoin impérieux d'équilibrer les conditions de forces ébranlées et de dégager l'Europe centrale du chaos économique, et par l'intérêt général d'une paix durable.

Ceci ne signifie point qu'on abandonne chez nous la propagande intérieure et extérieure tendant à la révision, et qui eut déjà des succès remarquables. Bien au contraire, on doit la poursuivre, avec une énergie redoublée, jusqu'à la victoire définitive.

En ce qui concerne le problème révisionniste concernant la région méridionale qui, enlevée à la Hongrie, fut attachée à la Yougoslavie, notre propagande et notre action en rescision doivent démontrer et souligner avant tout que les arguments et les actes présentés par les Serbes et en général par les Yougoslaves pour soutenir leurs prétentions territoriales n'étaient fondés sur aucune base authentique. Ils avaient complétement réussi à induire en erreur les facteurs décisifs de la Conférence de la paix, qui ignoraient entièrement l'évolution historique, les conditions géographiques, économiques, sociales et ethniques de la Hongrie méridionale, et les amener à commettre un *Justizmord* à l'égard de la Hongrie. La propagande révisionniste doit démontrer en outre à l'opinion publique du monde par quels moyens frauduleux et brutaux les Yougoslaves, dans l'intérêt du succès de leurs prétentions territoriales, ont déjoué le principe du droit des

peuples de disposer librement d'eux-mêmes, et souligner que la politique serbe de Belgrade n'a pas du tout rempli les engagements qu'elle avait pris envers les minorités nationales, ni ceux envers les peuples frères croates et slovènes, quoique l'accomplissement sans réserve de ces engagements eût été la condition préalable de l'annexion des territoires méridionaux de la Hongrie et de l'union des trois nations slaves méridionales en un État commun.

Mon exposé sommaire désire servir cette propagande; il est absolument impartial, et s'appuie en bonne part sur des données empruntées aux documents officiels serbes et croates.

Les Serbes, pour motiver leurs aspirations sur la Hongrie méridionale, ont évoqué, dans leur mémorandum présenté à la Conférence de la paix, outre les faits accomplis par les armes, des *droits historiques*. Le premier de ces „titres", c'était la qualité autochtone des Serbes en Hongrie, bien que d'illustres historiens et slavistes l'aient réfutée. M. Jean *Melich*, dans son ouvrage fondamental traitant de la Hongrie à l'époque de la conquête du pays par les Hongrois, résume ses recherches linguistiques dans cette constatation irréfutable que dans le Szerémség, dans la région entre le Danube et la Tisza, dans l'angle formé par la Tisza et le Maros, dans la région au delà de la Tisza, ainsi qu'en Transylvanie, il n'y avait, alors que des peuples bulgaro-turcs, et *non des peuples serbes*.

En Hongrie, l'immigration des Serbes n'a commencé que beaucoup plus tard. En ne comptant pas une infiltration insignifiante pendant le règne de la maison des Árpád, le premier afflux serbe sur ce territoire remonte à l'époque des rois Sigismond et Mathias Corvin, lorsque, après la défaite décisive sur le Plateau de Kossovo en 1389 et l'effondrement de leur État, les Serbes, fuyant devant les Turcs, se retirèrent vers le Nord et trouvèrent un abri sur le sol hongrois. L'affluence des masses serbes continua dans les décades

ayant suivi la débâcle de Mohács (1526), mais les Serbes venus en Hongrie à cette époque-là étaient plutôt des maraudeurs an service des Turcs. Nous devons la dernière „invasion" serbe, précédée d'une immigration de Bougnévatzes en 1687, à Léopold Ier qui, après l'issue fatale de la guerre contre les Turcs (1690), donna refuge, sur le territoire de la Hongrie méridionale, à environ 30.000 fidèles de son allié, le patriarche d'Ipek, Arsène Tchernovitch. Cependant, ces immigrés serbes n'étaient jamais considérés comme colons, mais comme des hôtes provisoires de la région, lesquels devaient être rapatriés dès que leur pays se trouverait libéré de la domination turque. Mais cela ne fut pas fait, et la cause en était la politique magyarophobe de la cour viennoise, qui se servait des éléments étrangers immigrés en Hongrie pour brider les Hongrois et faire échouer leurs efforts tendant à reconquérir leur liberté.

Le territoire où s'établirent chez nous ces Serbes n'était d'ailleurs jamais un *corpus separatum* au sens du droit public, mais un territoire qui, selon les changements des événements historiques, passa sous la souveraineté tantôt de la Hongrie, tantôt de la Turquie, mais *jamais sous la souveraineté serbe.* Après le refoulement des Turcs, il releva de l'administration des *Hofkommission* et *Hofdeputation* siégeant à Vienne et de la Chancellerie illyrienne, puis, comme pays dit confins militaires, du commandement militaire, pour être, en 1860, – après l'épisode inglorieux de la Voïvodine „serbe", créée lors de l'échec de la guerre de l'Indépendance hongroise de 1848—1849 et administrée, pendant deux lustres, également de Vienne, – rattaché à l'État hongrois.

Ainsi donc, les Serbes n'avaient aucun droit historique sur ledit territoire.

Les *considérations ethniques* serbes, respectivement *yougoslaves,* ne tiennent pas non plus debout.

Le point *e)* du premier mémorandum remis par le Comité yougoslave le 6 mai 1915 au Gouvernement français et le 15 mai 1915 au Gouvernement anglais indiquait comme „territoires

nationaux yougoslaves" la partie de la Hongrie méridionale située au delà du Drave, c'est-à-dire les zones méridionales des comitats de Vas, Zala, Somogy et Baranya, le Bacska (Batchka) et le Banat, disant tout à fait contrairement à la vérité que „sur l'ensemble de ces territoires, notre peuple vit en blocs compacts, presque (!) sans être mêlé d'autres races". Il continuait ainsi: „Il y a encore en Hongrie, au nord du Mura jusqu'au Raba, 100.000 Slaves et au nord du Drave et du Danube environ (!) 800.000 Serbo-Croates." Ce mémorandum est un exemple caractéristique des manoeuvres frauduleuses et des falsifications grossières ayant tendu à appuyer leurs prétentions territoriales. Ils décrivaient le Batchka et le Banat comme des territoires ethniques compacts du peuple serbo-croate, bien que, lors du grand partage de butin, en 1918, les Serbes n'aient formé sur les territoires du Batchka, du Banat et du Baranya, annexés depuis à la Yougoslavie, que 28% de la population totale. En y comprenant les Bougnévatzes pour la plupart magyarophiles, indiqués par les Serbes comme des Croates, le nombre des Yougoslaves (455.000 âmes, et non 800.000) y représentait seulement un tiers, exactement 33·51%, de la population totale (1,360.000 âmes.) Pour rendre plus efficaces leurs prétentions territoriales au point de vue du principe de nationalité, les Serbes, dans leurs mémorandums ultérieurs et dans leurs écrits de propagande, ont poussé la falsification des données relatives à la répartition ethnique de la population de la Hongrie entière jusqu'à diminuer à un tiers la proportion des Hongrois (en 1910, 54·5%) dans la population totale.

L'évocation du *droit des peuples de disposer d'eux-mêmes*, pour soutenir lesdites prétentions territoriales, joua aussi un rôle important. La convention de Corfou, considérée comme le document fondamental de la création du royaume S. H. S., conclue le 20 juillet 1917 entre M. Pachitch, président du Conseil des ministres de Serbie, et le Dr Ante Troumbitch, président du Comité yougoslave, en motivant les prétentions territoriales yougoslaves, s'appuyait sur le principe de ce droit des peuples. „Notre nation à triple nom, — disait la déclaration

de Corfou —, qui fit de grands sacrifices pour le droit des peuples de disposer d'eux-mêmes, accueilla avec un enthousiasme général ce sublime principe, but suprême de cette guerre effroyable... Notre nation ne veut prétendre aucun bien étranger, mais elle revendique ce qui lui appartient, et elle veut être *entièrement* libérée et unie... Sur la base de ce principe, on ne peut séparer aucune partie de notre nation pour la rattacher à un autre État sans le consentement du peuple."

Comment le principe du droit des peuples à disposer librement d'eux-mêmes a-t-il été réalisé? La Grande Assemblée Nationale, proclamant que la Voïvodine, c'est-à-dire la Hongrie méridionale, s'est séparée de l'État hongrois, l'a suffisamment montré. Cette Assemblée nationale, convoquée pour le 25 novembre 1918 à Ujvidék (Novisad), sur l'initiative du Comité serbe de cette ville, *tenait à l'écart* la majorité hongroise et allemande représentant 55·34% de la population, ainsi que les habitants roumains (6%), également intéressés dans la question du Banat, donc *plus de* 61% *de la population totale; c'étaient donc seulement les délégués des Serbes, Bougnévatzes, Slovaques et Ruthènes qui y ont pris part.* (Ces deux dernières nationalités ne rentrent pas dans le groupe des Slaves méridionaux). Suivant le compte rendu du rapporteur du Comité de la vérification des mandats, basé sur les procès-verbaux et pleins-pouvoirs présentés, sur les *453* communes du territoire du Banat, du Batchka et du Baranya, 211 s'étaient fait représenter par 757 délégués, ce qui signifie que plus de la moitié des communes de ce territoire étaient exclues de propos délibéré des résolutions à prendre. Sur les 757 délégués, 628 étaient Serbes, quoique, par rapport au nombre proportionnel de l'élément serbe, ils n'auraient eu droit qu'à 211 délégués; il y avait encore 62 Slovaques, mais seulement 34 Bougnévatzes, bien que le nombre de cette dernière nationalité dépasse plus de deux fois celui des Slovaques, puis 21 Ruthènes, 3 Chokatzes, 2 Croates, 6 délégués prétendus allemands et 1 faux Hongrois! Ainsi

composée, la grande Assemblée nationale d'Ujvidék ne représentait que 39% de la population totale, ce qui ne l'empêcha point de déclarer, au nom de la population entière, „sur la base du sublime principe du droit des peuples de disposer d'eux-mêmes", la séparation du Batchka, du Banat et du Baranya de l'État hongrois.

Avant même que cette résolution fût prise, portant une très grave atteinte aux principes majoritaires et au droit d'autodisposition, les Conseils nationaux serbes, sous l'aile protectrice des troupes des Puissances alliées et associées, ont, sur le territoire de la Hongrie méridionale, pris possession, de force, de l'administration entière, bien que, suivant les clauses expresses de l'armistice Diaz, signé le 3 novembre 1918, et de la convention militaire du 13 novembre 1918 conclue à Belgrade, l'administration civile eût dû être laissée en deçà de la ligne de démarcation entre les mains du Gouvernement et des autorités hongrois jusqu'à la signature de la paix. Les Serbes ont foulé aux pieds le principe de nationalité et le droit des peuples de disposer d'eux-mêmes, et ils ont considéré comme un chiffon de papier sans valeur, ladite disposition de la convention, d'une importance primordiale du point de vue hongrois.

Il est caractéristique pour l'esprit du traité de paix imposé à la Hongrie et pour sa structure entière, que les auteurs responsables du traité de Trianon, sans se soucier de cette atteinte portée, à Ujvidék au grand principe de l'autodisposition des peuples par l'exclusion totale de la majorité prépondérante de la population, ni de la violation brutale, par les Yougoslaves, des dispositions des deux armistices, ont justifié, dans la fameuse lettre Millerand, les dispositions territoriales du traité par ce motif, manquant de toute base morale et de droit, *„qu'il n'était pas nécessaire d'ordonner le plébiscite,* puisqu'une consultation populaire de cette nature ne donnerait pas des résultats sensiblement différents de ceux auxquels les a conduits une étude minutieuse des conditions ethnogra-

phiques de l'Europe centrale et des aspirations nationales." On peut dire, en effet: *Difficile est satiram non scribere.*

La Hongrie a également subi un grave préjudice dans la question de la région vende, baptisée Prekomurje par les Yougoslaves. Suivant l'affirmation de M. Ivan Zsolger, un des délégués yougoslaves à la Conférence de la paix, ce territoire, attribué primitivement à la Hongrie par le Conseil Suprême, a été livré aux Yougoslaves par M. Tardieu, qui modifia arbitrairement la résolution y relative. Et bien qu'à l'automne de 1921, la Commission de la délimitation des frontières eût proposé la réincorporation à la Hongrie de 34 communes sur 169, cette proposition n'eut pas de suite.

Les Yougoslaves ne se souciaient guère de remplir leurs obligations stipulées dans le traité concernant la protection des minorités nationales. Un État dont la Constitution ne contient même pas un seul mot sur les minorités nationales y comptant plus de deux millions et demi d'habitants; qui, par sa Constitution et ses lois, rend impossible que les minorités nationales puissent créer sur une base religieuse, raciale ou régionale des partis politiques indépendants et des associations de culture physique; qui exclue, sur toute la ligne, des droits de minorités internationalement garantis les Macédoniens-Bulgares comptant 700.000 habitants et les Albanais (450.000 âmes); qui exclue presque entièrement des fonctions publiques les minorités nationales; où les droits à la culture intellectuelle ne leur sont accordés qu'à titre de grâce et dans une mesure toujours plus restreinte, — on ne pourrait pas dire qu'un tel État ait satisfait à ses obligations. On sait que, en vertu du traité de minorités signé à Saint-Germain-en-Laye, et principalement de la lettre adressée, le 28 juin 1919, par le président de la Conférence de la paix, M. Georges Clémenceau, au président du Conseil des ministres de Pologne, M. Paderewski, et de la note des Puissances alliées adressée, le 15 novembre 1919, au Gouvernement roumain, la ratification du traité pour la protection des minorités fut la condition *sine qua non*

des annexions territoriales. Aussi, la violation des droits de minorités, constituant une atteinte manifeste portée au traité, sera sans conteste une des causes principales de la Révision, et en cas de plébiscite, tout permet de croire qu'elle exercera un effet décisif sur les minorités, dépouillées de leurs droits civiques et minoritaires.

Selon la déclaration de Corfou elle-même, l'union desdits trois peuples slaves méridionaux en un État commun avait pour condition l'égalité complète de ces peuples.

Mais les Serbes, par le droit du plus fort, prirent des bénéfices la part du lion. Les contrastes, révélés dès l'Assemblée nationale constituante, s'aggravèrent d'une telle façon pendant les 14 années et demie écoulées depuis la création de cet État, qu'ils menacent déjà l'existence même de ce dernier. Aujourd'hui, ce ne sont pas seulement les Croates qui s'opposent à la politique de Belgrade, mais aussi les Bosniaques, dirigés par M. Spaho, et les Slovènes, dirigés par M. Korosec, en ne parlant même pas des partisans radicaux et démocrates serbes du vieil Aca Stanojevitch et de M. Ljuba Davidovitch, ni des Serbes de la Voïvodine, mécontents du régime actuel et revendiquant l'autonomie. On ne parle plus aujourd'hui de la centralisation ni de la décentralisation de l'administration de l'État, mais de la création d'un État fédératif ou d'une fédération d'Etats dont les grandes lignes sont tracées dans les „points" de MM. Matchek, Korosec et Spaho. On connaît les tendances absolument séparatistes de l'émigration croate; pour mettre le comble à la dissension, il y a aussi un mouvement républicain.

Voilà le problème de la révision intérieure de Yougoslavie. La faillite du régime politique de Belgrade ressort aussi du fait que M. Svètozar Pribitchevitch, qui avait créé l'État S. H. S. avec MM. Pachitch, Troumbitch et Korosec, et que le roi avait présenté en son temps à la reine par ces mots: „Voici le Monsieur qui m'apporta trois couronnes", vit aujourd'hui en exil et est le leader du républicanisme,

tandis que MM. Korosec et Matchek sont en prison, et MM. Spaho et Troumbitch sous la surveillance de la police.

On ne sait pas comment on réussira à résoudre la crise intérieure de Yougoslavie. Quoi qu'il en soit, il est sûr que nous ne devons pas surestimer sa protestation contre la révision, puisque ce ne sera pas la Yougoslavie qui prononcera le dernier mot décisif. Le rejet de la revendication révisionniste par les *beati possidentes* est enfin compréhensible, mais il est certain qu'il n'amènera pas une guerre.

Nous ne prétendons aucun bien étranger; nous ne revendiquons que ce qui nous appartenait pendant mille ans. Nous demandons la modification des frontières *arbitraires* et le rétablissement des frontières méridionales, qui sont *naturelles* tant au point de vue géographique que politique et économique. Et si l'organe de M. Patenôtre, soussecrétaire d'État à la Présidence du Conseil de France, le *Petit Journal*, écrit dans son numéro du 21 mars 1933 qu'on devrait diminuer les angles saillants des frontières dévalorisées par le temps, alors nous y répondons qu'il faudrait avant tout effacer, les angles saillants ou plutôt rentrants de Batchka-Banat, de Baranya, de Muraköz et de la région habitée par les Vendes. Nous ne revendiquons que ce qui nous a été enlevé contre tout droit et justice et ce dont nous avons absolument besoin pour pouvoir accomplir, dans le bassin du Danube, notre mission historique dont témoignent mille ans.

Felelős kiadó : Zakariás G. Sándor dr.

OSZK
Ordinacja Szczególnych Kolekcji

OSZK
Országos Szechényi Könyvtár

1941 MÁR. -1.

OSZK
Országos Szechenyi Könyvtár

OSZK